

UNIVERSITETLARINING GUMANITAR FAKULTETLARIDA INFORMATIKA KURSINI O'QITISHNING USLUBIY JIHATLARI, MAZMUNI VA TASHKILY SHAKLLAR

Jumanazarov Shovvoz Sultonboy o'g'li

*"Raqamli ta'lim texnologiyalar markazi" muhandis dasturchisi
Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti*

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot universitetlarning gumanitar fakultetlarida informatika fanini o'qitishning uslubiy jihatlari, mazmuni hamda tashkiliy shakllarini ilmiy asosda o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda gumanitar yo'nalish talabalari uchun informatika kursining ta'limiy ahamiyati zamonaviy axborot jamiyati talablari nuqtayi nazaridan asoslab beriladi. Informatika fanini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv, fanlararo integratsiya va raqamli savodxonlikni shakllantirish masalalari asosiy yo'nalish sifatida qaraladi.

Ishda informatika kursi mazmunini tanlash va tuzishda gumanitar fanlar bilan uyg'unlik, talabalarning kasbiy ehtiyojlari hamda axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor qaratiladi. O'qitish jarayonida qo'llaniladigan an'anaviy va innovatsion pedagogik metodlar, interaktiv ta'lim texnologiyalari, masofaviy va aralash ta'lim shakllarining imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ma'ruza, amaliy mashg'ulot va mustaqil ta'lim shakllarining o'zaro bog'liqligi, talabalarning mantiqiy, tanqidiy va algoritmik fikrlashini rivojlantirishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqot natijalari gumanitar fakultetlarda informatika fanini o'qitish samaradorligini oshirish, o'quv dasturlarini takomillashtirish va metodik ta'minotni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Informatika ta'limi, gumanitar fakultetlar, oliy ta'lim tizimi, o'qitish metodikasi, ta'lim mazmuni, tashkiliy shakllar, kompetensiyaviy yondashuv, fanlararo integratsiya, raqamli savodxonlik, ta'lim samaradorligi.

Abstract: This study is devoted to the scientific analysis of the methodological aspects, content, and organizational forms of teaching informatics in the humanitarian faculties of universities. The educational significance of the informatics course for students of humanitarian fields is substantiated from the perspective of the requirements of the modern information society. In teaching informatics, issues such as the competency-based approach, interdisciplinary integration, and the development of digital literacy are considered as the main directions. The study focuses on the alignment of the informatics course content with humanitarian disciplines, the professional needs of students, and the development of skills for the effective use of information technologies. The possibilities of traditional and innovative pedagogical methods, interactive educational technologies, distance and blended learning forms used in the teaching process are analyzed. In addition, the interrelation of lectures, practical classes, and independent learning forms, as well as their role in developing students' logical, critical, and algorithmic thinking, is highlighted. The results of the research serve to develop

scientific and practical recommendations aimed at increasing the effectiveness of teaching informatics in humanitarian faculties, improving curricula, and developing methodological support.

Keywords: Informatics education, humanitarian faculties, higher education system, teaching methodology, educational content, organizational forms, competency-based approach, interdisciplinary integration, digital literacy, educational effectiveness

Аннотация: Данное исследование посвящено научному анализу методологических аспектов, содержания и организационных форм преподавания информатики на гуманитарных факультетах университетов. Образовательная значимость курса информатики для студентов гуманитарных направлений обосновывается с позиции требований современного информационного общества. В процессе преподавания информатики такие вопросы, как компетентностный подход, междисциплинарная интеграция и формирование цифровой грамотности, рассматриваются в качестве основных направлений. В исследовании акцентируется внимание на согласовании содержания курса информатики с гуманитарными дисциплинами, профессиональными потребностями студентов, а также на развитии навыков эффективного использования информационных технологий. Анализируются возможности традиционных и инновационных педагогических методов, интерактивных образовательных технологий, дистанционных и смешанных форм обучения, применяемых в учебном процессе. Кроме того, раскрывается взаимосвязь лекционных, практических и самостоятельных форм обучения, а также их роль в развитии логического, критического и алгоритмического мышления студентов. Результаты исследования направлены на разработку научно-практических рекомендаций по повышению эффективности преподавания информатики на гуманитарных факультетах, совершенствованию учебных программ и развитию методического обеспечения.

Ключевые слова: образование в области информатики, гуманитарные факультеты, система высшего образования, методика преподавания, содержание обучения, организационные формы, компетентностный подход, междисциплинарная интеграция, цифровая грамотность, эффективность обучения

Kirish.

XXI asrda globallashtirish, raqamlashtirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyat hayotining barcha sohalariga, xususan, oliy ta'lim tizimiga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy ta'lim paradigmasi bilimlarni oddiy uzatishdan ko'ra, shaxsning mustaqil fikrlashini, axborotni tahlil qilish va qayta ishlash ko'nikmalarini, raqamli muhitda samarali faoliyat yuritish kompetensiyalarini shakllantirishga yo'naltirilmoqda. Bu jarayonda informatika fani fundamental ahamiyat kasb etib, barcha ta'lim yo'nalishlari, jumladan, gumanitar fakultetlar ta'lim mazmunining ajralmas tarkibiy qismiga

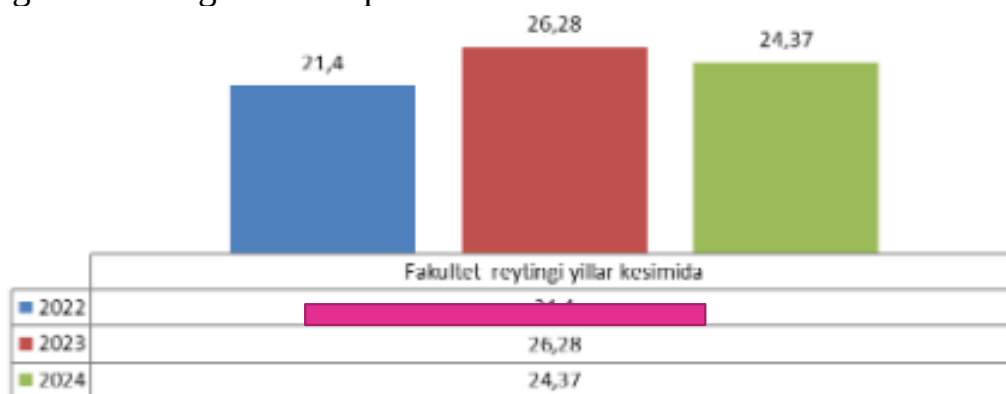

aylanib bormoqda. Gumanitar yo'nalishlar talabalari faoliyati an'anaviy ravishda ijtimoiy, madaniy, tarixiy, tilshunoslik va falsafiy bilimlar bilan bog'liq bo'lib kelgan bo'lsa-da, bugungi kunda ushbu sohalarda ham raqamli texnologiyalarsiz samarali faoliyat yuritish deyarli mumkin emas. Ilmiy tadqiqotlar olib borish, ma'lumotlar bazalari bilan ishlash, elektron arxivlardan foydalanish, statistik va matnli axborotni tahlil qilish, raqamli taqdimotlar tayyorlash kabi faoliyat turlari gumanitar soha mutaxassislaridan ham yetarli darajada informatik kompetensiyalarni talab etadi. Shu sababli informatika kursining gumanitar fakultetlarda o'qitilishi mazmunan va metodik jihatdan qayta ko'rib chiqilishini taqozo etmoqda.

Gumanitar fakultetlarda informatika fanini o'qitish jarayoni texnik yo'nalishlardan farqli ravishda, dasturlashga chuqur ixtisoslashishdan ko'ra, axborot bilan ishlash madaniyati, raqamli savodxonlik, axborot xavfsizligi, zamonaviy dasturiy vositalardan foydalanish hamda fanlararo integratsiya asosida tashkil etilishi lozim. Bu esa informatika kursi mazmunini tanlash, o'quv materiallarini tuzish va o'qitish metodlarini belgilashda alohida ilmiy-uslubiy yondashuvni talab qiladi.

Zamonaviy pedagogika va ta'lim nazariyasida kompetensiyaviy yondashuv yetakchi o'rin egallab, talabaning faqat bilim olishini emas, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llash qobiliyatini shakllantirishni nazarda tutadi. Gumanitar fakultetlarda informatika fanini o'qitishda ushbu yondashuv talabalarning kasbiy faoliyatiga mos raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, fanlararo integratsiya tamoyili informatika bilimlarini tarix, filologiya, pedagogika, sotsiologiya kabi gumanitar fanlar bilan uzviy bog'lash orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

1-rasm Zamonaviy talimning o'zgarishi.

Axborotlashgan ta'lim muhitida o'qitish jarayonini samarali tashkil etish ko'p jihatdan pedagogik texnologiyalarni to'g'ri tanlash va qo'llashga bog'liq. An'anaviy ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar bilan bir qatorda, interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, masofaviy va aralash ta'lim shakllaridan foydalanish informatika fanining o'zlashtirilish darajasini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, raqamli ta'lim platformalari va elektron resurslardan foydalanish gumanitar fakultetlar talabalari uchun qulay va moslashuvchan ta'lim muhitini yaratadi. Shu nuqtayi nazardan, universitetlarning gumanitar fakultetlarida

informatika kursini o'qitishning uslubiy jihatlari, mazmuni va tashkiliy shakllarini ilmiy asosda tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi. Ushbu tadqiqot informatika fanini gumanitar ta'lim tizimiga moslashtirish, ta'lim sifatini oshirish va raqamli jamiyat talablariga javob beradigan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

1. Nazariy-metodologik asoslar. Oliy ta'lim tizimida informatika fanini o'qitish zamonaviy pedagogik yondashuvlar va axborot jamiyati talablariga mos bo'lishi lozim. Gumanitar fakultetlarda informatika kursi talabalarning axborot bilan ishlash, tahlil qilish va raqamli muhitda samarali faoliyat yuritish kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan.

Mazmuni texnik yo'nalishlardan farqli ravishda, axborot jarayonlari, raqamli texnologiyalarning amaliy qo'llanilishi, axborot xavfsizligi va axborot madaniyati asoslariga yo'naltiriladi. Kompetensiyaviy yondashuv va fanlararo integratsiya tamoyillari informatika fanining gumanitar ta'lim bilan uzviy bog'liqligini ta'minlaydi.

2. Kurs mazmuni. Gumanitar fakultetlar uchun informatika kursi mazmuni talabaning kasbiy faoliyati bilan uzviy bog'langan holda shakllantiriladi. Mazmun quyidagi asosiy bloklarni o'z ichiga oladi: axborot tushunchalari, axborot jarayonlari, axborot tizimlari, ofis ilovalari, elektron ma'lumotlar bazalari, internet texnologiyalari va axborot xavfsizligi asoslari.

Raqamli savodxonlikni shakllantirishga alohida e'tibor qaratiladi, talabalarga elektron resurslardan to'g'ri foydalanish, axborotning ishonchliligini baholash va mualliflik huquqi qoidalariga rioya qilish ko'nikmalari o'rgatiladi.

3. Uslubiy jihatlar. Informatika fanini o'qitishda an'anaviy metodlar bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalar qo'llaniladi. Ma'ruza mashg'ulotlari nazariy bilimlarni yetkazsa, amaliy mashg'ulotlar real vazifalar orqali ko'nikmalarni shakllantiradi.

Interaktiv metodlar, loyiha asosida o'qitish va guruh ishlari talabalarning mantiqiy, tanqidiy va algoritmik fikrlashini rivojlantiradi, mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltiradi.

4. Tashkiliy shakllar. Ma'ruza, amaliy va mustaqil ta'lim shakllarining uyg'unligi ta'lim samaradorligini oshiradi. Masofaviy va aralash ta'lim shakllari gumanitar fakultetlarda informatika fanini zamonaviy va moslashuvchan shaklda o'qitishga imkon yaratadi, talabalarning individual o'rganish sur'atini hisobga oladi.

Xulosa.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, gumanitar fakultetlarda informatika fanini o'qitish jarayoni zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda, kompetensiyaviy va fanlararo integratsiyalashgan yondashuv asosida tashkil etilishi lozim. Informatika kursining mazmuni talabalarning kasbiy ehtiyojlari va amaliy faoliyati bilan uzviy bog'langan holda shakllantirilgandagina ta'lim samaradorligiga erishish mumkin.

O'qitish jarayonida innovatsion pedagogik metodlar, interaktiv texnologiyalar hamda masofaviy va aralash ta'lim shakllaridan foydalanish

talabalarning raqamli savodxonligini oshirishga va ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqot xulosalari gumanitar fakultetlarda informatika ta'limini takomillashtirish, o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish va metodik ta'minotni rivojlantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Abdullayev, A. (2020). Informatika fanini gumanitar fakultetlarda o'qitish metodikasi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Karimov, S. & Tursunova, D. (2019). Kompetensiyaviy yondashuv va raqamli savodxonlikni rivojlantirish. Toshkent: Fan va Texnologiya.
3. Nazarov, R. (2018). Axborot texnologiyalari va pedagogik jarayon. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
4. UNESCO. (2017). ICT in Education: Policy Guidelines. Paris: UNESCO Publishing.
5. Johnson, D., & Brown, L. (2016). Teaching Digital Literacy in Humanities. New York: Routledge.
6. Bates, A.W. (2015). Teaching in a Digital Age: Guidelines for designing teaching and learning. Vancouver: Tony Bates Associates Ltd.
7. Jumaev, F. (2021). Gumanitar fakultetlarda informatika ta'limini tashkil etish usullari. Urganch: Urganch RANCH Texnologiya Universiteti Nashriyoti.
8. Rogers, P. (2014). Innovative Pedagogical Methods for Higher Education. London: Sage Publications.
9. Shamsiev, O. & Mirzaev, T. (2020). Ta'limda interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalar. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
10. Turayev, M. (2019). Fanlararo integratsiya va informatika kursining mazmuniy jihatlari. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti Nashriyoti.

